

de store Ejendomsbesiddere angaar, mener jeg, at de ligeledes gennem Lovforslaget vilde blive hjulpede paa en meget betydelig Maade. Det, der klages over nu om Stunder, er, at Arbejderne udvandre til Amerika eller drage til Byerne. Jeg har nævnt, hvorledes jeg mener, at det vilde mindste Udvandringen til Amerika, i det Øjeblik man skaber Forhold her i Landet, der tilsikre den unge Mand og Kvinde, der agte at sætte Bo, Udbygning til at kunne faa Ejendom her paa billige Vilkaar, saa at man altsaa paa de store Ejendomme vilde faa større Arbejdskraft til Raadighed, end der nu gives. Ganste vist vil der ikke kunne tilvejebringes det faste Forhold, som der nu er, mellem Daglejere og Husmænd og de store Grundejere, men det er ogsaa aldeles overflødig. Det, man trænger til paa disse Ejendomme, er til paa visse Tider af Aaret at kunne faa større Arbejdskraft samlet, i Høstens Tid, til Tørvegravning og lignende Arbejder, og da er det en Fordel, at Arbejdsklassen er saaledes sikret, at den derforuden har sit selvstændige Erhverv sikret i sit Hjem. Nu er det saaledes, at man til sine Tider gør Brug af meget stor lejet Arbejdskraft, medens man til andre Tider lader denne Arbejdskraft gaa ledig, og derved danner et Arbejder-Proletariat, som under vanskelige Forhold, som f. Eks. i Nar, har ondt ved at finde det nødvendige til Livets Underhold for sig og Familie. Desuden er det klart, at i det Øjeblik, at der bliver udstykket et saa stort Antal Lodder til Huse, vil der jo komme betydelige Penge i Omløb mellem Landmændene, og selve den Ting, at en saadan Udbygning og Salg finder Sted, maa jo hæve Ejendommens Værdi. Jeg vil henlede Opmærksomheden paa, at hvis man i Løbet af en Menneskealder f. Eks. kunde skabe 30—40.000 Huse med gennemsnitlig 4 Tdr. Land hver, vilde det være til Salget af 400 Herregaarde af Middelsørrelse, 40.000 Huse à 4 Tdr. Land, give 160.000 Tdr. Land, og naar man sætter en Herregaard af Middelsørrelse til 400 Tdr. Land, bliver det lige saa meget som 400 Herregaarde. Det er en Selvfølge, at en saadan Foranstaltning vilde gavne de store Ejendomsbesiddere gennem den Arbejdskraft, de fik, og gennem de Penge, de fik for de Udlodder, de solgte og gennem den Stigning af Ejendommens Værdi, som derfor vilde finde Sted over hele Landet. Jeg tror, det vilde være en af de bedste Maader, hvorpaa man kunde komme det betrængte Landbrug til Hjælp. Der har været henvist til Udbygning af Præstegaardsjorder og Domæner. Dertil vil jeg sige, at med Hensyn til

Præstegaardsjordernes Udbygning er jeg ikke stemt for den; jeg tror, det vilde komme til at gaa ud over ikke alene Præsterne men ogsaa over Menighederne og Kommunerne den Dag, man skilte Præsterne af med deres Præstegaarde. Forholdet er ubetinget bedst mellem Præster og Kommuner og Menigheder overalt, hvor Præsterne have en passende Mængde Jord til deres Husstands Underhold, og hvor de selv deltage noget i den Gerning, som for deres Menighed er den vigtigste. Det er altid Tilfældet, at Præsten kommer Menigheden nærmest, hvor han forstaar sig paa de Sager, som i det daglige Liv vedrøre hver enkelt i Menigheden; og det vilde være en betydelig Byrde for Præsterne ikke at have Jord, ligesom det er klart, at saa snart vi sætte Præsterne paa fast Lønning, da kende vi tilstrækkeligt til Statsstyrelsen her i Landet til at vide, at komme Præsterne først paa fast Løn, saa faa de 5 Aar efter Dyrtidstillæg, og kommer der derefter billigere Tider, da vil Dyrtidstillæget hurtigt gaa over til at blive fast Løn; kommer der da ny Dyrtid, ja saa faa de atter Dyrtidstillæg; det kende vi, saa det vil rimeligvis blive en dyr Historie for os, hvis vi en Gang komme til at sætte Præsterne paa fast Lønning. I øvrigt vil dette Forslag jo aldeles ikke foregribe noget med Hensyn til Præstegaardenes Udbygning; tværtimod, vil man udstykke disse, vil dette Lovforslag i høj Grad lette Afdgangen dertil og gøre det lettere for de ubemidlede at faa Andel i disse Præstegaarde, hvorimod man under de nuværende Forhold ved at sælge Præstegaarde ved Auktion eller underhaanden, vil faa at se, at det i Reglen vil blive mere bemidlede, i Reglen de yngre Gaardmands sønner, der ville faa Ejendomme; det er der jo noget galt i, men den ubemidlede Del af Befolkningen, som navnlig skulde hjælpes, faar næppe Afgang til disse Ejendomme, da der nødvendig skal betydelig Kapital til for at kunne bebygge og besætte dem. I øvrigt er der det at sige til en saadan Udbygning af Præstegaardene og Domænerne til Fordel for Arbejderne, at man saa vil faa dem sammenholdte paa enkelte bestemte Steder, hvorimod Hovedbetingelserne for en saadan Foranstaltning's Nytte som her foreslaaet netop er, at Selvejerhusmandstanden for at komme Jordbruget til gode i det hele taget nødvendigt maa spredes mest muligt over de forskellige Egne, hvor der er Brug for den, og hvor Trangen giver sig til Kende. — Jeg har hermed i sin Almindelighed fremstillet de Motiver, som have været de ledende ved Affattelsen af For-